

TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Kanadai Műszaki és Tudományos Tájékoztatási Intézet

(CISTI – Canada Institute for Scientific
and Technical Information)

A Kanadai Nemzeti Kutatási Tanács (National Research Council – továbbiakban NRC) 1974-ben egységes szervezetben foglalta össze két fő információs szolgáltatót, a Nemzeti Tudományos Könyvtárat (National Science Library) és a Műszaki Tájékoztató Szolgálatot (Technical Information Service). Az egyesített szervezet elnevezése: Kanadai Műszaki és Tudományos Tájékoztató Intézet (Canada Institute for Scientific and Technical Information – a továbbiakban CISTI).

Széles körű szolgáltatásaival és erőforrásaival a CISTI egyedülálló szervezet, amely szaktanácsadást, bibliográfiai tájékoztatást és gépi szolgáltatásokat nyújt az ország tudományos, műszaki és orvosi intézményeinek információs igényeik kielégítésére. Az Intézet központi helyet foglal el a kanadai műszaki és tudományos információs szolgáltatások fejlődő hálózatában és biztosítja a kapcsolatot a hasonló külföldi hálózatokkal.

A CISTI a következő információs rendszereket üzemelteti a felhasználók számára:

a) CAN/SDI (Canadian Selective Dissemination of Information = Szelektív információterjesztés): folyamatos szolgáltatás, amely tudósokat és mérnököket tájékoztat saját érdeklődési területük legújabb fejleményeiről.

b) CAN/OLE (Canadian On-Line Enquiry = Közvetlen kérés): a CAN/SDI-t kiegészítő hálózat, amelyik 15 kanadai információs központot (egyetemek, ipari vállalatok, szakminisztériumok) kapcsol egybe. A rendszer már 1974 óta szolgált termékek útján közvetlenül tájékoztatást a természettudományok, a műszaki tudományok és a technológia témakörében publikált információkról. Hasonló rendszer áll rendelkezésre az orvostudományoknak a MEDLINE formájában, amelynek szolgáltatásait az US National Library of Medicine (az Egyesült Államok Nemzeti Orvosi Könyvtára) biztosítja tíz kanadai csatlakozó központon keresztül.

c) CAN/TAP (Canadian Technical Awareness Program = Műszaki Tájékoztató Szolgáltatás): hasonló a CAN/SDI szolgáltatáshoz, de a mérnökök információs szükségleteit elégíti ki. Technical Briefs (Műszaki Hírek) c. kiadványának rendeltetése az ipar figyelmének felhívása új technológiai fejleményekre.

d) CAN/SRP (Canadian Subject Retrieval Program = Információkereső Szolgáltatás): a CAN/TAP-ot egészíti ki, iparágak szerint osztályozott műszaki híreket szolgáltat. Retrospektív irodalomkutatásokat is végez.

Az említetteken kívül a CISTI folytatja a következő információs szolgáltatásait is:

orvostudomány (MEDLINE);

a Science Information Exchange (SIE – Kutatási Információcsere) elnevezésű kutatási információs rendszer a szövetségi kormány által finanszírozott kb. 10 ezer egyetemi kutatási projektről;

a környezetvédelmi kutatási nyilvántartás (Inventory of Pollution Relevant Research, IPRR);

országos fordításnyilvántartás (Canadian Index of Scientific Translations).

Az Intézet gépi információs szolgálata megszakítás nélkül (napi 24 órás üzemenben) áll az érdeklődők rendelkezésére akár angol, akár francia nyelven.

Az új cím: Canada Institute for Scientific and
Technical Information
National Research Council of Canada
Montreal Road, Building M-55
Ottawa, Ontario K1A 0S2
Canada

(CODATA, 1975. 14. sz. jun. p.9.)

Berényi Jánosné

* * *

A környezetvédelem könyvtári rendszere az Egyesült Államokban

1970-ben az USA-ban több környezetvédelmi hivatal egyesítésével kialakították a környezetvédelem egységes rendszerét. Létrehozták az EPA-t (Environmental Protection Agency = Környezetvédelmi Hivatal). A Hivatal hálózatában jelenleg néhány tájékoztató központ és 28 könyvtár működik (egy a washingtoni központban, 10 a regionális hivatalokban, 4 az Állami Környezetvédelmi Kutató Központokban és 13 a Központokhoz tartozó laboratóriumokban).

Az EPA főhivatalánál létrehozott könyvtári osztály koordinálja a rendszerhez tartozó könyvtárak terveit és működésüket. Az együttműködés által lehetővé válik a szakterületet érintő teljes információ beszerzése, a központi szolgáltatások széles körű felhasználása, és így a költségek csökkentése. A rendszerhez tartozó valamennyi könyvtárban a tájékoztatói, a kölcsönzési és egyéb speciális szolgáltatásokat gépesítették.

Könyvtárnyilvántartási rendszerek

Az EPA létrejötté előtt az érintett könyvtárak szűkösek, személyzetrel rosszul ellátottak voltak. Költségvetésük korlátozott volt, gyűjteményeik egy-egy részterület-

re korlátozódtak, a könyvtárosok nem ismerték egymást, nem működtek együtt, egymás állományát sem ismerték, és így nem is használták. A korszerű szolgáltatások iránti igény azonban mindegyik könyvtárban jelentkezett. Az egységes szemlélet kialakulásával világossá vált, hogy a munkafolyamatok központosítása mind a könyvtárak, mind a használók számára gazdaságos, és jobb hatásfokot biztosít. 1971 végére rendszertervet dolgoztak ki. *Kialakították a folyóiratok, a könyvek, a nem hagyományos dokumentumok és a kölcsönzés gépesített rendszerét.* Ma már az összes könyvtárnak áttekintése van arról, hogy milyen dokumentumok állnak rendelkezésre. Megszűntek a fölösleges duplikációk.

A folyóiratnyilvántartó rendszer, amely három éve működik, 3100 folyóiratcím, 6000 példányban tart nyilván.

A könyvnyilvántartó rendszer fő érdeme a könyvcímek betűrendjében rendezett központi katalógus. További részei a tárgy és szerző szerinti nyilvántartások. Géppel olvasható retrospektív könyvjegyzék is készült, amely 1973 augusztusáig regisztrálja a hálózat teljes könyvállományát: eddig feldolgoztak 10 ezer címet 16 ezer példányban. 1973 augusztustól havi gyarapodási jegyzékek jelennek meg. A szükséges katalóguscédulákat a rendszer automatikusan szolgáltatja.

A kölcsönzési rendszer minden kölcsönzést a kölcsönzött mű és a kölcsönző adatai alapján tart nyilván. Negyedévenként automatikusan figyelmezteti az illetékeket a kölcsönzési határidő lejártára.

A könyvnyilvántartó rendszer által fel nem ölelt dokumentumokat külön rendszer tartja nyilván.

Irodalomkutató rendszerek

Jelenleg a levegőszennyeződés témakörű, illetve a belső jelentések és a külföldi jelentések keresőrendszerei működnek.

A levegőszennyeződési rendszer folyamatos tájékoztatást és retrospektív keresést biztosít. A géppel kiírt bibliográfia a szerzőket (négy szerzőig), a tárgyszavakat (9 tárgyszóig), a kiadvány címét, az információ forrását, a fordításra vonatkozó információkat, a megjelenési adatokat és a helyrajzi számot tartalmazza.

Az EPA jelentéseket az NTIS (National Technical Information Service = Országos Műszaki Tájékoztatási Szolgálat) is feldolgozza, ezért az EPA feldolgozási rendszerét az NTIS rendszerének mintájára szervezték meg.

A harmadik rendszer a kiadványcsere program keretében beszerzett külföldi jelentéseket dolgozza fel, jelentéstípusok, országok és témák szerint. A rendszer anno-tált bibliográfiákat szolgáltat belföldi és külföldi igénylők számára a környezetvédelem jogi és egyéb szabályozási vonatkozásairól.

A rendszertervezés alapelvei

A legfontosabb alapelvek, amelyeket a rendszer megtervezésénél figyelembe vettek:

Az on-line, illetve off-line üzemmód viszonyának megítélésénél abból indultak ki, hogy ha a file-ok megfelelően részletezettek, gazdaságosabb mágnesszalagra áttenni azokat, mint on-line üzemmódban dolgozni; a tervezési folyamat az output meghatározásával kezdődik, a nyilvántartási rendszer (file) és az input folyamat kidolgozásával, valamint az adatelemek meghatározásával folytatódik;

minél decentralizáltabb az input, annál pontosabban kell kidolgozni és meghatározni az input formáját;

olyan rendszert kell kidolgozni, amely bármely rendszerbeli könyvtár számára érthető és hozzáférhető;

ajánlatos, hogy a rendszer más rendszerekkel összekapcsolható legyen;

a gépi rendszerek sikere nagymértékben függ a rendszert működtető személyek szakmai felkészültségétől.

COM*alkalmazása a könyvtári rendszerben

A mikroformátumú output nagy jelentőségű az EPA könyvtári rendszerben. Az output 200 könyvdalt tartalmazó mikrofilmplap. *Előnye:*

- sok adat fér rá;
- tárolása nem igényel sok helyet;
- használat nem kötődik számítógéphez, terminálhoz, telefonhoz stb.;
- nem papírigényes;
- olvasásához csak olcsó olvasókészülék szükséges.

/Special Libraries, 66. k. 7. sz. 1975. p. 293-300./

Kondor Imréné

* Computer Output on Microfilm = Számítógépi adatkivitel mikrofilmezése.

* * *

Vizsgálják a Library of Congress szerepét a könyvtártudományi és informatikai hálózatban

Az NCLIS (National Commission on Libraries and Information Science = Könyvtári és Tájékoztatástudományi Országos Bizottság) és a Kongresszusi Könyvtár (Library of Congress, LC) közti szerződés keretében induló vizsgálat áttekinti a Könyvtárban már folyó munkát, az országos bibliográfiai szolgálatra vonatkozó